

مطالعه تطبیقی ارزشیابی هیئت‌علمی و ارزشیابی دانشجویی در کشورهای ایران، فرانسه و ژاپن

مریم مصطفی پور حسین آبادی^۱، مهتاب سلیمی^۲

^۱ دانشجوی دکترا، گروه علوم تربیتی، دانشکده روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج، کرج، ایران
^۲ استادیار گروه علوم تربیتی، دانشکده روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج، کرج، ایران (نویسنده مسئول)

چکیده

در پژوهش حاضر به بررسی و مطالعه تطبیقی ارزشیابی هیئت‌علمی و ارزشیابی دانشجویی در کشورهای ایران، فرانسه و ژاپن پرداخته شده است. روش تحقیق در پژوهش حاضر روش توصیفی - تشریحی است و بر اساس روش مطالعات تطبیقی در آموزش و پرورش بر اساس دیدگاه جرج بردی انجام شده است. بر این اساس داده‌های جمع‌آوری شده در چهار مرحله شامل مرحله توصیف، مرحله تفسیر، مرحله هم‌جواری و مرحله مقایسه، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. جهت جمع‌آوری اطلاعات موردنیاز تحقیق، جستجوی گسترده‌ای شامل مطالعات انگلیسی و فارسی‌زبان از سال ۲۰۰۵ تا سال ۲۰۲۰ انجام شد. نتایج تحقیق نشان داد در سیستم آموزش عالی کشور ایران، هنوز از روش‌های سنتی و تکیه بر نمرات امتحانات کتبی در ارزشیابی دانشجویی و همچنین در بحث ارزشیابی اساتید نیز تکیه بر نرخ قبولی دانشجویان در امتحانات پایان‌ترم و یا سابقه علمی و پژوهشی اساتید است در حالی که این روش‌ها حتی اگر در سیستم‌های آموزش عالی کشورهایی مانند فرانسه و ژاپن منسوخ نشده باشد، در قالب رویکردهای جدیدتر و موفق‌تری به ارزشیابی اساتید و دانشجویان می‌پردازند و نقش خود اعضای هیئت‌علمی و دانشجویان در فرایند ارزشیابی بسیار پررنگ‌تر است در صورتی که به‌ندرت در دانشگاه‌های کشور شاهد چنین رویکردی هستیم؛ بنابراین الگوبرداری از رویکردها و معیارهای ارزشیابی در سیستم‌های آموزش عالی کشورهایی مانند فرانسه و ژاپن می‌تواند در این زمینه بسیار اثربخش باشد.

واژه‌های کلیدی: مطالعه تطبیقی، ارزشیابی هیئت‌علمی، ارزشیابی دانشجویی، ایران، فرانسه و ژاپن.

مقدمه

ارزشیابی از شایستگی، عملکرد، دانش و توانایی اعضای هیئت‌علمی و دانشجویان، از موضوعات مورد توجه مؤسسات آموزش عالی است (عظیمی و شیخی، ۱۳۹۸). با توجه به گسترش و توسعه روش‌های ارزشیابی در دو دهه اخیر و استفاده گسترده از نتایج آن در مراکز آموزش عالی و دانشگاه‌ها، محققان سعی نموده‌اند با انجام مطالعاتی در این زمینه و کشف مزایا و کاستی‌های روش‌های ارزشیابی، اعتبار نتایج آن را بررسی نمایند. در واقع برخی از محققان معتقدند ارزشیابی، در بهبود و تقویت کیفیت تدریس و موفقیت تحصیلی دانشجویان و کیفیت تدریس اساتید می‌تواند موثر واقع شود (ژانگ و همکاران^۱، ۲۰۲۰). هرچند ارزشیابی امری منطقی و ضروری است و با انجام آن می‌توان به نکات منفی و مثبت برنامه‌ها و عملکردهای آموزشی چه در بخش آموزش و پرورش چه در بخش آموزش عالی پی برد، اما لازمه‌ی آن وجود یک سیستم و ابزار سنجش صحیح، حساس و دقیق است تا هم ارزشیابی به نحو صحیح صورت گیرد و هم تبعات منفی آن به حداقل برسد. از پیامدهای منفی اجرای ضعیف ارزشیابی، کاهش رضایت آموزشی، کاهش انگیزه‌ی تحصیلی، بی‌تفاوتی آنها به وظایف خود و نهایتاً کاهش بازدهی سیستم است که در جای خود مسائل بسیار مهمی هستند (وثیق و همکاران، ۱۳۹۵). بر این اساس در این مطالعه به بررسی تطبیقی ارزشیابی هیئت‌علمی و ارزشیابی دانشجویی در کشورهای ایران، فرانسه و ژاپن پرداخته شده است تا با تطبیق و مقایسه سیستم ارزشیابی در نظام آموزش عالی دیگر کشورها به ویژه کشورهایی که در این زمینه شهرت بین‌المللی دارند، راهکارها و روش‌های موفقیت یا شکست روش‌های ارزشیابی اعضای هیئت‌علمی و دانشجویان شناسایی گردد. در واقع مقایسه و تطبیق چند سیستم آموزشی به جهت الگوبرداری اصلاح و پیشبرد فرایند آموزش و یادگیری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، زیرا همانطور که در بسیاری از مقالات مانند تحقیق قاسمی و صدیقیان (۱۳۹۵) گزارش شده است، روش مطالعات تطبیقی در حوزه آموزش، جهت اصلاح و نوسازی سیستم‌های آموزشی بر اساس ملاحظات و مشاهدات تطبیقی و افزایش عملکرد آموزشی ضروری هستند.

بیان مسأله

روند جهانی شدن و پیشرفت تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات (ICT) ابعاد و وجوه مختلفی از نظام آموزش عالی را متأثر نموده است به طوری که امروزه عامل رقابت در سیستم آموزش عالی، کیفیت این نظام و وجود سازو کاری برای بازنمایی، بهبود و ارتقای آن بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته است. اصلی‌ترین ساز و کار تحقق این مهم، وجود نظام ارزشیابی مطلوب و استاندارد است زیرا نظام ارزشیابی به عنوان جزء مهمی از نظام آموزش عالی می‌تواند موجب افزایش کارایی، اثربخشی و تعالی کیفیت نظام آموزشی شود. در این زمینه یکی از عوامل موثر بر عملکرد دانشگاه‌ها و سیستم‌های آموزش عالی کشورها، ارزشیابی هیئت‌علمی و ارزشیابی دانشجویی است و در این زمینه، استفاده از تجارب کشورهای توسعه‌یافته و انجام پژوهش‌های تطبیقی در این زمینه می‌تواند نتایج معتبر و قابل‌اتکایی جهت تدوین سیاست‌های آموزشی و افزایش عملکرد آموزشی آن در کشورهای توسعه‌نیافته و در حال توسعه ارائه دهد (پارادیس و همکاران^۲، ۲۰۰۹). و ایران نیز که جزو کشورهای در حال توسعه محسوب می‌شود جهت موفقیت در برنامه‌های آموزشی و افزایش کیفیت آن، باید راهکارها و سیاست‌های اخذ شده توسط سیستم‌های آموزشی موفق دنیا در این زمینه، مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گیرد؛ چراکه نظام آموزش عالی ایران، با وجود رشد در دهه‌های اخیر و موفقیت جهانی در دستاوردهای علمی در حوزه‌های مختلف، هنوز به ویژه در امر «ارزشیابی» عملکرد رضایت‌بخشی نداشته است (برزو و همکاران، ۱۳۹۵). در این راستا، یکی از راهکارهای موجود در این زمینه، انجام مطالعات تطبیقی و مقایسه روش‌ها و رویکردهای ارزشیابی هیئت‌علمی و ارزشیابی دانشجویی در سیستم‌های آموزشی در دنیا است؛ بنابراین در این مطالعه، به مطالعه تطبیقی ارزشیابی هیئت‌علمی و ارزشیابی دانشجویی در کشورهای ایران، فرانسه و ژاپن پرداخته شده است. هدف از بررسی سیستم‌های آموزشی دیگر کشورها به ویژه کشورهایی که در زمینه‌ی مورد بررسی نمونه و

^۱ Zhang et al.^۲ Paradeise et al.

سرآمد جهانی هستند، شناسایی عوامل و فاکتورهای موفقیت یا شکست سیاست‌ها و برنامه‌های آموزشی است؛ از سوی دیگر مطالعات تطبیقی در سیستم‌های آموزشی، باعث بررسی تفاوت‌ها و شباهت‌های میان آنها و دستیابی به راهکارهای شناسایی شده در این زمینه است (ذاکرصلاحي و كيخا^۱، ۲۰۱۹). مقایسه و تطبیق دو سیستم آموزشی به جهت الگوبرداری اصلاح و پیشبرد فرایند آموزش و یادگیری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، زیرا این مطالعات جهت اصلاح و نوسازی سیستم‌های آموزشی بر اساس ملاحظات و مشاهدات تطبیقی و افزایش عملکرد آموزشی ضروری هستند (قاسمی و صدیقیان، ۱۳۹۵).

پیشینه تحقیق

در جدول ۱ پیشینه تحقیقات انجام شده در راستای موضوع تحقیق، جمع بندی شده است:

جدول (۱) جمع بندی پیشینه تحقیق

ردیف	محقق و سال	موضوع	نتایج
مطالعات داخلی			
۱	ستاری آرنی و همکاران (۱۳۹۸)	بررسی تطبیقی نظام آموزشی ایران و فنلاند با تاکید بر محتوا و روشهای تدریس در مقطع ابتدایی	نظام آموزش ابتدایی ایران و فنلاند از حیث محتوای آموزشی و روشهای تدریس تفاوت های قابل ملاحظه‌ای دارند که بایسته است سیاست‌گذاران و برنامه ریزان آموزشی و درسی با توجه به نقاط قوت سیستم آموزشی کشور فنلاند و بررسی مطالعات تطبیقی و استفاده از برنامه های آموزشی مناسب آنها در جهت تعالی محتوا و روشهای تدریس در مهمترین پایه تحصیلی گام بردارند.
۲	قنوتی و همکاران (۱۳۹۷)	بررسی تطبیقی آموزش و پرورش در ایران و فرانسه	در کشور فرانسه، اولویت اصلاحات آموزشی، تأکید بر افزایش و توسعه رشته‌های فنی و حرفه‌ای و تمرکززدایی در آن کشور است. همچنین نتایج تحقیق نشان داد مسئولیت تأمین حقوق معلمان، نظارت آموزشی و هزینه‌های ارزشیابی آموزشی کشور به عهده دولت فرانسه است اما مقامات محلی نیز وظیفه‌ی ارزشیابی مراکز آموزشی و نظارت بر عملکرد نظام آموزشی کشور را برعهده دارند که توسط آزمون‌های سالانه به ارزشیابی کیفی و کمی عملکرد آموزشی واحدها پرداخته می‌شود.
۳	کلباسی و همکاران (۱۳۹۴)	بررسی مولفه های ارزشیابی واحد درسی و اجرای موردی آن توسط دانشجو معلمان	ابزار ارزشیابی از واحدهای درسی باید مولفه های الف) مواردی که به دانشجویان در یادگیری کمک می کند، شامل شرایط یادگیری، منابع یادگیری، خدمات حمایتی و کیفیت تدریس؛ ب) سطح انگیزه و میزان درگیری دانشجویان با تکالیف یادگیری و ج) رضایت کلی دانشجویان از درس را مورد سنجش قرار دهد. جامعه آماری شامل کلیه دانشجو معلمان دوره کارشناسی ناپیوسته رشته آموزش ابتدایی مرکز آموزش عالی شهید رجایی دانشگاه فرهنگیان اصفهان بوده است. ابزار جمع‌آوری داده‌های تحقیق، پرسشنامه‌ی محقق‌ساخته بوده که شامل ۱۰ سوال در مورد ویژگی هایی شامل اهداف یادگیری، تجربیات یادگیری، منابع یادگیری، تکالیف یادگیری، بازخوردهای آموزشی، حجم فعالیت‌ها، کیفیت تدریس، انگیزه، تفکر و رضایت کلی بوده است. نتایج تحقیق

^۱ Zaker Salahi and Keykha

<p>نشان داد بین میانگین های دو گروه دانشجویان با سابقه کم و زیاد در ده ویژگی واحد درسی مورد نظر تفاوت معناداری وجود ندارد. همچنین میانگین های دو گروه نشان داده است که دانشجویان در هر دو گروه بالاترین اهمیت را برای ارائه بازخوردهای آموزشی قائل بوده‌اند.</p>			
<p>میانگین نمره کل خودارزیابی اساتید بالاتر از میانگین کل نمره ارزشیابی آن ها توسط دانشجویان بوده است. در نهایت نتیجه گرفته شده است که در راستای بهبود عملکرد آموزشی اساتید علاوه بر ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان، استفاده از روش خودارزیابی اساتید به عنوان یک روش مکمل نتایج مثبت و قابل توجهی به دنبال خواهد داشت.</p>	<p>مقایسه ارزشیابی عملکرد آموزشی اعضای هیئت علمی توسط دانشجویان با خودارزیابی آن‌ها</p>	<p>مهدوی و همکاران (۱۳۹۳)</p>	<p>۴</p>
<p>موضوعات اصلی استخراج شده شامل چالش های درون داد ارزشیابی (با دو طبقه موانع مشارکت و عوامل تاثیرگذار)، چالش های فرایند ارزشیابی (با دو طبقه زمان انجام ارزشیابی و قالب دلخواه دانشجویان جهت ارزشیابی) و چالش های پیامد ارزشیابی (با دو طبقه انتشار نتایج ارزشیابی و وجود سیستم پاداش و تنبیه) بوده است.</p>	<p>بررسی درک دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تهران از فرایند ارزشیابی استاد</p>	<p>شریفیان و همکاران (۱۳۹۳)</p>	<p>۵</p>
مطالعات انجام شده در سیستم آموزشی فرانسه			
<p>در سیستم آموزشی فرانسه، ارزشیابی دانشجویی به شکلی است که دانشجویان مستعدتر با دانشجویان کم‌استعدادتر مورد قیاس قرار نگیرند. در واقع ارزشیابی تحصیلی منوط به امتحان و کسب نمره‌ی قبولی نیست بلکه بر اساس سطح عملکرد تحصیلی دانشجویان، آزمون‌های ارزشیابی توسط اساتید به صورت ویژه انجام می‌شود و در نهایت نظر استاد و نتایج ارزشیابی توسط وزارت آموزش (نظارت دولتی) به عنوان نتیجه ارزشیابی دانشجویان، لحاظ می‌شود. ویژگی دیگر ارزشیابی در سیستم آموزش عالی فرانسه، تأکید بر عملکرد عملی دانشجویان است تا بر توان حفظ تئوری‌ها و نمرات قبولی در امتحان‌های کتبی. در واقع آزمون‌های کتبی تنها برای تعیین سطح دانش و سواد تحصیلی دانشجویان جهت تعیین روش ارزشیابی صحیح برای هر کدام از دانشجویان است که در این زمینه، کشور فرانسه در کنار ایتالیا، در جهان بی‌همتاست. در مقاله‌ی عبدالعزیز و همکاران (۲۰۱۶) همچنین مشخص شده است که هدف از ارزشیابی در فرانسه عمدتاً بهبود روشهای تدریس به منظور ارائه‌ی خدمات آموزشی و پرورشی بهتر به دانش آموزان و دانشجویان است و اطمینان حاصل نمودن از اینکه آموزشگران وظایف خود را علاوه بر اهداف علمی، در زمینه افزایش قدرت یادگیری فراگیران نیز انجام می‌دهند.</p>	<p>بررسی سیستم ارزشیابی اساتید و معلمان در کشورهای فرانسه، استرالیا، اتریش، فنلاند، یونان، هلند، ایرلند، شیلی، مکزیک، مصر و نیوزیلند</p>	<p>عبدالعزیز و همکاران^۱ (۲۰۱۶)</p>	<p>۶</p>
<p>در کشور فرانسه، خودسنجی اساتید به همراه ارزشیابی دانشجویان، ابزاری کارآمدی در ارزشیابی اساتید محسوب می‌شود. به ویژه پس از</p>	<p>بررسی سیستم ارزشیابی در آموزش عالی کشور فرانسه</p>	<p>شوایلیه^۲ (۲۰۱۳)</p>	<p>۷</p>

^۱ Abdelaziz et al.

^۲ Chevaillier

<p>اجرای سیاست‌های اصلاحی سخت‌گیرانه‌ی نیکلاس سارکوزی^۱ رئیس‌جمهور وقت فرانسه، ارزشیابی دانشجویی از اهمیت بیشتری برخوردار گردید. موارد ارزشیابی از اساتید در دانشگاه‌ها علاوه بر سطح علمی و انتقال دانش علمی شامل ارزشیابی انعطاف‌پذیری در آموزش و تدریس، ارائه‌ی متنوع دروس با استفاده از تکنولوژی‌های روز، تلاش جهت بازسازی ارزش‌های ملی و فرهنگی، مهارت برقراری ارتباط، میزان نظم و انضباط در تدریس و کلاس، و نحوه‌ی روابط خارج از دانشگاه اساتید با دانشجویان. همچنین مدیران مراکز آموزشی نیز فاکتورهایی مانند وقت شناسی و حضور فعال استاد در فرایند آموزش، انگیزه و کارایی تحصیلی، اقتدار و تلاش برای پیشرفت را ارزیابی می‌کنند و گزارش خود را به وزارت ارسال می‌نمایند.</p>			
<p>دوراس با بیان اینکه ساعات آموزش در کشور فرانسه یکی از شلوغ‌ترین برنامه‌های آموزشی در اروپاست معتقد است در سیستم آموزش عالی این کشور مانند پایه‌های پایین‌تر، یادگیری فارغ از هر نوع استرس امتحان و نمره است و سیستم آموزش صد درصد دولتی است و کار ارزشیابی نهایی نیز به عهده‌ی دولت است. در واقع هدف دولت فرانسه از ارزشیابی‌های خود، در وهله‌ی اول، ارزشیابی‌های تکوینی جهت بهبود شیوه تدریس و اطمینان از رعایت الگوی دولتی تدریس معلمان و اساتید دانشگاهی است. دورداس (۲۰۱۸) بیان کرده است که ارزشیابی دانشجویی در نظام آموزش عالی با روش‌هایی مانند مشاهده منظم توسط اساتید، تحلیل تکالیف درسی، آزمون کتبی، آزمون شفاهی و آزمون عملی که در مجموع، نتیجه نهایی ارزشیابی از عملکرد دانشجو انجام می‌شود.</p>	<p>بررسی چشم‌اندازها و رویکردهای نو در ارزشیابی و آموزش در سیستم آموزش عالی کشور فرانسه / سیستم ارزشیابی کیفیت آموزش عالی در فرانسه</p>	<p>دورداس^۲ (۲۰۱۷ و ۲۰۱۸)</p>	<p>۸</p>
<p>وظیفه‌ی ارزشیابی تحصیلی در مدارس و آموزش عالی کشور فرانسه علاوه بر ارزشیابی‌های دانشجویی و کمیته‌های داخلی دانشگاه، به عهده‌ی نهادهای زیر است:</p> <p>کمیسیون صلاحیت‌های مهندسی^۴ (CTI) که مسئول ارزشیابی دوره‌ها و کلیه‌ی برنامه‌های تحصیلی در رشته‌های مهندسی است.</p> <p>کمیسیون صلاحیت‌های صادر شده توسط دانشکده‌های بازرگانی^۵ (CEFDG): این کمیسیون مسئول ارزشیابی برنامه‌ها و دوره‌های مدیریتی و کسب و کار را که توسط مؤسسات آموزش عالی خصوصی و</p>	<p>بررسی شیوه‌های ارزشیابی معلمان در فرانسه، ماهیت و پیچیدگی ارزشیابی اساتید دانشگاهی در کشور فرانسه</p>	<p>سایاک^۳ (۲۰۱۸)</p>	<p>۹</p>

¹ Nicolas Sarkozy

² Durdas

³ Sayac

⁴ The Commission for Engineering Qualifications

⁵ The Commission for Qualifications issued by Business Schools

<p>دولتی ارائه می‌شود بر عهده دارد.</p> <p>کمیسیون مشاوره ملی فناوری مؤسسات و دانشگاه‌ها^۱ (CCN-IUT): این کمیسیون مسئول ارزشیابی برنامه‌ها و دوره‌های تحصیلی مربوط به علوم پایه و تکنولوژی است و توسط وزارت آموزش انجام می‌شود.</p> <p>در نهایت بنیاد Hcéres و بازرسان وزارت آموزش، ارزیابی‌های انجام شده توسط کمیسیون‌های فوق را بررسی می‌کنند. علاوه بر ارزشیابی نهادهای فوق، از نتایج ارزشیابی دانشجویان از عملکرد اساتید در ارزشیابی نهایی نیز استفاده می‌شود. برای انجام ارزشیابی دانشجویی از اساتید، از روش‌های میدانی و توزیع پرسشنامه و فرم ارزشیابی کیفی استفاده می‌گردد که انتهای هر دوره‌ی تحصیلی و با نظارت بازرسان وزارت آموزش فرانسه انجام می‌شود.</p>			
<p>ساختار ارزشیابی اساتید و معلمان در فرانسه پیچیده است و نیاز به تلاش‌های فوق العاده معلمان و اساتید، وزارت آموزش و مدیران مراکز آموزشی دارد. فرم‌های ارزشیابی اساتید در فرانسه شامل مواردی از قبیل ارزشیابی رفتار آموزشی اساتید، شیوه تدریس، قدرت بیان، توانایی تفهیم، نحوه تعامل با دانشجو، رعایت انضباط کاری، سطح سخت‌گیری استاد، نوع امتحانات کتبی، میزان علاقه به رشته تحصیلی، میزان علاقه به استاد در ارزشیابی دانشجو از استاد و غیره.</p>	<p>بررسی کیفیت ارزشیابی دانشجویان از عملکرد اساتید در دانشگاه‌های فرانسه</p>	<p>هورنشتاین^۲ (۲۰۱۷)</p>	<p>۱۰</p>
مطالعات انجام شده در سیستم آموزشی ژاپن			
<p>تضمین کیفیت آموزش عالی در ژاپن بر دو اصل اصلی متکی است: (۱) استانداردهای تأسیس دانشگاه‌ها^۴ (SEU): این قانون توسط دولت ژاپن در سال ۱۹۵۶ به تصویب رسید و استانداردها و ضوابط مربوط به ارزشیابی برنامه‌های درسی را تعیین نمود؛ (۲) استاندارد انجمن اعتباربخشی دانشگاه ژاپن^۵ (JUAA): این انجمن در سال ۱۹۴۷ تأسیس شد و یک سازمان غیر دولتی برای اعتبارسنجی سیستم آموزش عالی است. از سال ۲۰۰۴ به بعد نیز موسسه‌ای با عنوان JIHEE^۶ در کشور ژاپن بنیان نهاده شد که طبق آن به منظور ارتقای کیفیت آموزشی، عملکرد آموزشی کلیه مراکز آموزش عالی را توسط آژانس‌های ارزشیابی و اعتبارسنجی مجاز^۷ که زیر نظر هیئت وزیران عمل می‌کنند، طی دوره‌های ۷ ساله بررسی و ارزشیابی می‌کند و نتایج را در اختیار وزارت آموزش قرار می‌دهد. ارزشیابی‌های انجام شده توسط JIHEE مطابق با اهداف زیر به منظور کمک به رشد و توسعه بیشتر دانشگاه‌های ژاپن انجام می‌شود:</p>	<p>بررسی سیستم تضمین و ارزیابی کیفیت در آموزش عالی ژاپن</p>	<p>مامی و یاماگوچی^۳ (۲۰۱۶)</p>	<p>۱۱</p>

^۱ The National Advisory Commission of the University Technology Institutes

^۲ Hornstein

^۳ Mami and Yamaguchi

^۴ Standards for the Establishment of Universities

^۵ Japan University Accreditation Association

^۶ Japan Institution for Higher Education Evaluation

^۷ Certified Evaluation and Accrediting Agencies

<p>(ارزیابی وضعیت کلی مراکز آموزش عالی، بر اساس استانداردهای ارزشیابی تدوین شده توسط JIHEE با در نظر گرفتن تجزیه و تحلیل نتایج خود ارزشیابی، برای تضمین کیفیت آموزشی و اهدای ابتکار عمل به دانشگاه‌ها و موسسات آموزشی در زمینه‌ی تدریس.</p> <p>(پشتیبانی از موسسات آموزش عالی برای افشای مناسب فعالیت‌های آموزشی و تحقیقاتی جهت جلب حمایت عموم مردم و جذب سرمایه‌گذار.</p> <p>(ارتقا و توسعه مستقل فعالیتهای آموزشی و پژوهشی بر اساس ویژگی شخصیت منحصر به فرد و کیفیت متمایز هر موسسه از طریق توجه به نتایج ارزشیابی مراکز آموزش عالی.</p>			
<p>اساتید در دانشگاه‌های مطرح کشور ژاپن کلاس‌ها را باید طوری برگزار نمایند که در پایان کلاس از دانشجویان بخواهد کل جریان کلاس را مرور، بازبینی و ارزشیابی کنند و نتیجه‌ی بررسی خود را در یک پاراگراف بنویسند. این یادداشت‌ها به عنوان جمع‌بندی مباحث کلاس و ارزشیابی دانشجویان از کلاس درس آن روز را نشان می‌دهد. این روش، نتایج ارزشمندی در زمینه ارزشیابی اساتید و دانشجویان در اختیار می‌گذارد و همچنین راهنمای مهمی برای بهبود فرایند یاددهی-یادگیری خواهد بود. در این رویکرد جدید، ارزشیابی دانشجویان دو محور اصلی دارد: سنجش شایستگی‌های کلیدی و میزان مشارکت دانشجویان در فرایند آموزش.</p>	<p>بررسی نقش اساتید در ارزشیابی دانشجویی در ژاپن</p>	<p>شیموجیما و آریموتو^۱ (۲۰۱۷)</p>	<p>۱۲</p>
<p>برای ارزشیابی دانشجویان در این دانشگاه‌ها، دو رویکرد عمده را می‌توان متمایز نمود. (۱) ارزشیابی تکوینی^۳: که به ارزشیابی مکرر و تعاملی پیشرفت تحصیلی دانشجویان اشاره دارد، یکی از موثرترین راهکارهای ارتقای عملکرد دانشجویان در جهت توسعه مهارت‌های یادگیری آنهاست. (۲) ارزشیابی شخصی^۴: که به خودارزیابی دانشجویی اشاره دارد و آمار ثبت‌شده‌ی دانشجویان در زمینه عملکرد و پیشرفت تحصیلی را مد نظر قرار می‌دهد.</p>	<p>بررسی و توسعه روش‌های ارزشیابی عملکرد دانشجویان در دانشگاه‌های ملی کشور ژاپن</p>	<p>تاکی‌گوچی و همکاران^۲ (۲۰۱۲)</p>	<p>۱۳</p>
<p>جهت ارزشیابی آموزشی چه برای اساتید چه برای دانشجویان از روش‌های مشاهده منظم، ضبط دیداری - شنیداری کلیه فعالیت‌های کلاس درس، خوداندیشی و بازتاب گروهی، ارزشیابی پیامدها و ارزشیابی‌های نهادی (دولتی) استفاده می‌شود.</p>	<p>بررسی سیستم ارزشیابی اساتید و دانشجویان در آموزش عالی کشور ژاپن</p>	<p>کوراموتو و کیوزومی^۵ (۲۰۱۸)</p>	<p>۱۴</p>
<p>وزارت آموزش، فرهنگ، ورزش، علوم و فناوری ژاپن^۷ (MEXT) در سال‌های اخیر قانونی وضع کرده است که طبق آن، دانشگاه‌ها وظیفه</p>	<p>بررسی رویکرد جدید برای ارزشیابی نتایج آموزش و یادگیری در دانشگاه</p>	<p>هایاشی^۶ (۲۰۲۰)</p>	<p>۱۵</p>

¹ Shimojima and Arimoto

² Takiguchi et al.

³ Formative

⁴ Portfolio (personal record of learning)

⁵ Kuramoto and Koizumi

⁶ Hayashi

⁷ The Ministry of Education, Culture, Sports, Science, and Technology-Japan

<p>دارند سطح فراگیری و عملکرد آموزشی دانشجویان را ارزشیابی نموده تا از طریق تجسم و تصویری سازی^۱ نتایج اعلام شده، دانشجویان عملکرد تحصیلی خود را به طور دقیق دریابند. همچنین این فرایند موجب ارزشیابی عملکرد اساتید نیز خواهد شد و در نتایج ارزشیابی اساتید لحاظ می‌شود. وی در ادامه‌ی مطالعه‌ی خود بیان کرده است که در رویکرد جدیدی که وزارت MEXT از سال ۲۰۱۴ به بعد اخذ نمود، جهت ارزشیابی معتبر و دقیق اساتید و دانشجویان، ترکیبی از سنجه‌های مستقیم و غیرمستقیم^۲ به کار گرفته می‌شود. سنجه‌های مستقیم شامل مواردی هستند که مستقیماً موفقیت دانشجویان و اساتید را ارزیابی می‌کنند؛ مانند نتایج آزمون‌ها یا فرم‌های ارزشیابی ساختارمند و غیره. سنجه‌های غیرمستقیم نیز مواردی مانند ارزشیابی کیفیت برنامه‌ریزی درسی و میزان موفقیت در دستیابی به اهداف آموزشی مطابق با فرهنگ ملی ژاپن را شامل می‌شود. این روش ترکیبی، نهادهای مسئول را قادر می‌سازد تا تأثیرات آموزشی، پیشرفت یادگیری و میزان درگیری و مشارکت تحصیلی دانشجویان و اساتید را به طور دقیق ارزشیابی نمایند.</p>	<p>های ژاپن</p>	
---	-----------------	--

روش تحقیق

روش‌ها و رویکردهای مختلفی جهت ارزشیابی اساتید و اعضای هیئت‌علمی دانشگاه‌ها وجود دارد که ارزشیابی توسط مسئولین، ارزشیابی توسط همکاران، ارزشیابی توسط دانشجویان و خودارزیابی، ارزشیابی میزان یادگیری دانشجویان، ارزشیابی محتوای دروس و کیفیت آموزش، از مهمترین نمونه‌های موجود در این زمینه است. در بین رویکردهای فوق، ارزشیابی توسط دانشجویان از رایج‌ترین روش‌هاست (محمملو و نعمتی، ۱۳۹۵). استفاده از نظرات دانشجویان در ارزشیابی اساتید و اعضای هیئت‌علمی در نظام آموزش عالی و دانشگاه‌ها از سال ۱۹۲۷ میلادی به عنوان مؤلفه‌ی مهمی از ارزشیابی‌های آموزشی آغاز شد و تا به امروز نیز گسترش زیادی یافته به طوری که در حال حاضر تقریباً در تمامی دانشگاه‌های معتبر دنیا به عنوان اصلی‌ترین منبع برای ارزیابی عملکرد آموزشی اساتید به کار گرفته می‌شود (شکورنیا و عصاره زادگان، ۱۳۹۰).

ارزشیابی دانشجویان از اعضای هیئت‌علمی و اساتید به عنوان منبع ارزشمندی برای ارتقای کیفیت نظام آموزش عالی قلمداد می‌شود که برای فراهم نمودن بستر مناسب جهت ارزشیابی دقیق و جامع کیفیت عملکرد دانشکده‌ها و دانشگاه‌ها ضروری است (برچ و همکاران^۳، ۲۰۲۰) و در این روش، معمولاً فرم نظرسنجی حاوی تعدادی سؤال درباره‌ی کیفیت فعالیت‌های آموزشی اعضای هیئت‌علمی در اختیار دانشجو گذاشته می‌شود و از وی خواسته می‌شود تا استاد خود را ارزشیابی کند (وثیق و همکاران، ۱۳۹۵)؛ اما بعضی از پژوهشگران با ارزشیابی اساتید و هیئت‌علمی توسط دانشجویان چندان موافق نیستند و معتقدند که بسیاری از ویژگی‌های شخصیتی و صفات محیطی می‌تواند درک و قضاوت‌های دانشجو را تحت تأثیر قرار دهد و این موضوع می‌تواند بر قضاوت دانشجویان در ارزشیابی از اساتید تأثیر بگذارد (مهدوی و همکاران، ۱۳۹۳ و نوازش، ۱۳۸۹). به عنوان مثال جمشیدی و همکاران (۱۳۹۲) در این زمینه نتیجه گرفتند اساتید نسبت به فرایند ارزشیابی اساتید توسط دانشجو نظر منفی دارند و بر این باورند که دانشجویان فرم‌های ارزشیابی را با بی‌دقتی و عدم مسئولیت کافی پاسخ می‌دهند. یا در مطالعه‌ای دیگر، شکورنیا و عصاره زادگان (۱۳۹۰) نتیجه گرفتند بین نگرش اساتید نسبت به ارزشیابی‌های دانشجویی و کسب

¹ Visualization

² direct and indirect measures

³ Borch et al.

نمره ارزشیابی از دانشجویان رابطه وجود دارد و اساتیدی که نگرش مثبت نسبت به ارزشیابی های دانشجویی دارند، نمره ارزشیابی بالاتری دریافت کرده‌اند. در این زمینه برخی دیگر از محققان مانند ژانگ و همکاران (۲۰۲۰) معتقدند اگرچه ارزشیابی استاد توسط دانشجو دارای اعتبار است، اما به خودی خود موجب ارتقای عملکرد استاد نمی‌شود حتی با وجود داشتن ابزار پایا و معتبر برخی اعتقاد دارند که دانشجویان صلاحیت ارزیابی اساتید را ندارند و قضاوت صحیحی از اساتید نمی‌توانند داشته باشند و پیشنهاد کرده‌اند که همراه با ارزشیابی توسط دانشجو از روش های مشاهده‌ای مستقیم مثل ضبط ویدیویی نیز استفاده شود.

پژوهش حاضر بر اساس روش مطالعات تطبیقی در آموزش و پرورش بر اساس دیدگاه جرج بردی^۱ انجام می‌شود. بر اساس نظریه بردی، روش مطالعه تطبیقی شامل چهار مرحله است که عبارتند از:

مرحله توصیف^۲: در این مرحله، محقق باید به توصیف پدیده‌های تربیتی مورد تحقیق بر اساس شواهد و اطلاعاتی که از منابع مختلف از طریق مشاهده مستقیم و یا مطالعه اسناد و گزارش‌های دیگران به دست آورده است، بپردازد. مرحله توصیف، مرحله یادداشت‌برداری و تدارک اطلاعات کافی برای بررسی در مرحله بعدی است.

مرحله تفسیر^۳: این مرحله شامل بررسی اطلاعاتی است که در مرحله اول، پژوهشگر به توصیف آن پرداخته است.

مرحله هم‌جواری^۴: طی این مرحله، اطلاعاتی که در مراحل ۱ و ۲ بررسی شده‌اند، طبقه‌بندی می‌شوند و کنار هم قرار می‌گیرند و چارچوبی فراهم می‌شود تا راه برای مرحله بعدی، یعنی مقایسه تشابهات و تفاوت‌های پدیده مورد بررسی، هموار شود. به زعم بردی، در این مرحله، پژوهشگر می‌تواند به فرضیه تحقیقی خود دست یابد.

مرحله مقایسه^۵: در این مرحله، مسأله‌ی تحقیق که در مراحل قبلی، به خصوص در مرحله هم‌جواری، محقق اجمالاً از آن گذشته است، دقیقاً با توجه به جزئیات، بر اساس تشابهات و تفاوت‌ها مورد بررسی و مقایسه قرار می‌گیرد و در نهایت، رد یا قبول فرضیه تحقیق، در این مرحله امکان‌پذیر می‌شود (آقازاده، ۱۳۹۳: ۱۱۳-۱۱۴).

بر این اساس، ابتدا روش‌ها و رویکردهای ارزشیابی اساتید و ارزشیابی دانشجویان در نظام آموزش عالی ایران بررسی شد. سپس روش‌ها و رویکردهای ارزشیابی اساتید و ارزشیابی دانشجویان در نظام آموزش عالی دو کشور آلمان و استرالیا مورد بررسی قرار گرفت و وجه اشتراک و افتراق آنها بررسی شد. جهت جمع‌آوری اطلاعات موردنیاز تحقیق، جستجوی گسترده‌ای شامل مطالعات انگلیسی و فارسی‌زبان از سال ۲۰۰۵ تا سال ۲۰۲۰ انجام شد. جستجوی الکترونیکی با استفاده از داده پایگاه های فارسی و انگلیسی CIVILICA, SID, Medex, Google Scholar, Pub Med, Science Direct, CINAHL, ELMNET با استفاده از کلیدواژه‌هایی مانند ارزشیابی درسیستم آموزش عالی، رویکردهای نوین ارزشیابی استاد، ارزشیابی دانشجو و ... استفاده شد و کلیه مقالات مرتبط بررسی شد. در نهایت اطلاعات جمع‌آوری شده در نهایت با روش مطالعه تطبیقی بردی تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌های تحقیق

بر اساس روش مطالعات تطبیقی بردی، همانطور که در بخش روش تحقیق بیان گردید، چهار مرحله‌ی پی‌درپی باید انجام شود. پس از انجام مراحل فوق، تشابهات و تفاوت‌های رویکردهای ارزشیابی هیئت‌علمی و ارزشیابی دانشجویی در کشورهای ایران، فرانسه و ژاپن به شکل زیر شناسایی شده

¹ George Brady

² Description

³ Interperation

⁴ Juxtaposition

⁵ Comparison

جدول ۱) شباهت‌ها و تفاوت‌های بین ارزشیابی هیئت‌علمی در کشورهای ایران، فرانسه و ژاپن

الف) روش‌ها و رویکردها		
ژاپن	فرانسه	ایران
<p>(۱) نظارت نهادی بر کلاس‌های درسی اساتید با استفاده از فناوری‌های نوین ارتباطی و الکترونیکی</p> <p>(۲) ارزشیابی بر اساس استانداردهای مربوط به تأسیس دانشگاه‌ها (SEU) و استانداردهای انجمن اعتباربخشی دانشگاه ژاپن (JUAA)</p> <p>(۳) استفاده از ارزشیابی دانشجویی</p> <p>(۴) نتایج ارزشیابی کمیته ارزشیابی علمی دانشجویی در دانشگاه‌ها</p> <p>(۵) ارزشیابی مداوم برنامه‌های اساتید برای میزان و نحوه استفاده از فناوری‌های نوین در تدریس</p> <p>(۶) نحوه استفاده از برنامه‌های ارزشیابی عملکرد^۲ مبتنی بر استانداردهای JIHEE</p> <p>(۷) خودارزشیابی اساتید</p> <p>(۸) استفاده از مقیاس‌های رتبه بندی و ابزارهای مبتنی بر هدف</p> <p>(۹) پشتیبانی از موسسات آموزش عالی برای افشای مناسب فعالیت‌های آموزشی و تحقیقاتی جهت جلب حمایت عموم مردم و جذب سرمایه‌گذار</p> <p>(۱۰) ارتقا و توسعه مستقل فعالیتهای آموزشی و پژوهشی بر اساس ویژگی شخصیت منحصر به فرد و کیفیت متمایز هر موسسه از طریق توجه به نتایج ارزشیابی مراکز آموزش عالی</p> <p>(۱۱) ضبط دیداری - شنیداری کلیه فعالیت های کلاس درس</p>	<p>(۱) استفاده از ارزشیابی دانشجویی با روش‌های مختلفی از قبیل توزیع فرم‌های ارزشیابی استاندارد و فرم ارزشیابی کیفی</p> <p>(۲) پیاده‌سازی سیستم «مرور عملکرد» جهت ارزشیابی عملکرد اعضای هیئت‌علمی طبق پروتکل برنامه ریزی و مرور عملکرد^۱</p> <p>(۳) ارزشیابی بر اساس روش تدریس پژوهش محور</p> <p>(۴) خودارزشیابی اساتید</p> <p>(۵) ارزشیابی سطح جذابیت در تدوین برنامه آموزشی استاد با در نظر گرفتن نقش فعال دانشجو</p> <p>(۶) ارزشیابی عملکرد آموزشی اساتید در محیط‌های شبیه‌سازی شده</p> <p>(۷) استفاده از موفقیت دانشجویان فارغ التحصیل در بازار کار برای ارزشیابی دوره‌های بلند مدت اساتید</p> <p>(۸) ارزشیابی‌های تکوینی جهت بهبود شیوه تدریس و اطمینان از رعایت الگوی دولتی تدریس معلمان و اساتید دانشگاهی</p> <p>(۹) ارزشیابی نهایی توسط نهادهای دولتی</p>	<p>(۱) استفاده از روش‌های ارزشیابی متناسب با رویکرد نوین آموزش عالی به ویژه پس از دوران کرونا</p> <p>(۲) تشکیل مرکز تحقیقات، ارزشیابی، اعتبارسنجی و تضمین کیفیت آموزش عالی در سازمان سنجش آموزش کشور جهت نظارت بر کیفیت آموزش عالی</p> <p>(۳) تلاش برای پیاده‌سازی استانداردهای الگوبرداری شده</p> <p>(۴) استقرار صندوق انتقادات و پیشنهادات از عملکرد اساتید</p> <p>(۵) خودارزشیابی اساتید</p> <p>(۶) ارزشیابی توسط همکاران و مدیر گروه‌ها</p>
ب) معیارها		
ژاپن	فرانسه	ایران
افزایش سطح انگیزه دانشجویان در یادگیری	سطح و کیفیت منابع استفاده شده	نرخ قبولی دانشجویان در امتحانات

^۱ Performance planning and review protocol^۲ Performance appraisal program

<ul style="list-style-type: none"> ■ افزایش سطح درگیری دانشجویان در فرایند آموزش ■ نظم فردی و کلاسی اساتید ■ سطح انتقال دانش علمی ■ کیفیت برنامه‌ریزی درسی ■ میزان موفقیت در دستیابی به اهداف آموزشی مطابق با فرهنگ ملی ژاپن 	<p>برای تدریس</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ میزان خدمات حمایتی اساتید ■ کیفیت انتقال محتوای درسی ■ نظم فردی و کلاسی اساتید ■ ارزشیابی انعطاف‌پذیری در آموزش و تدریس ■ سطح انتقال دانش علمی ■ ارائه‌ی متنوع دروس با استفاده از تکنولوژی‌های روز ■ میزان تلاش جهت بازسازی ارزش‌های ملی و فرهنگی ■ مهارت برقراری ارتباط و نحوه‌ی روابط خارج از دانشگاه اساتید با دانشجویان ■ وقت‌شناسی و حضور فعال استاد در فرایند آموزش ■ رفتار آموزشی اساتید ■ قدرت بیان ■ سطح سخت‌گیری استاد 	<p>پایان‌ترم</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ویژگی فردی اساتید ■ نظرات دانشجویان ■ نظرات همکاران و مدیرگروه‌ها ■ سابقه علمی و پژوهشی استاد
---	---	---

در جدول ۲ نیز نتایج بررسی شباهت‌ها و تفاوت‌های بین ارزشیابی دانشجویی در کشورهای ایران، فرانسه و ژاپن ارائه شده است:

جدول ۲) نتایج شباهت‌ها و تفاوت‌های بین ارزشیابی دانشجویی در کشورهای ایران، فرانسه و ژاپن

الف) روش‌ها و رویکردها		
ژاپن	فرانسه	ایران
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ارزشیابی تکوینی^۱: که به ارزشیابی مکرر و تعاملی پیشرفت تحصیلی دانشجویان اشاره دارد، یکی از موثرترین راهکارهای ارتقای عملکرد دانشجویان در جهت توسعه مهارت‌های یادگیری آنهاست ▪ ارزشیابی شخصی^۲: که به خودارزیابی دانشجویی اشاره دارد و آمار ثبت‌شده‌ی دانشجویان در زمینه عملکرد و پیشرفت تحصیلی را مد نظر قرار می‌دهد ▪ روش‌های مشاهده منظم ▪ استانداردهای تعیین شده توسط وزارت آموزش، فرهنگ، ورزش، علوم و فناوری ژاپن (MEXT) ▪ نتایج آزمون‌ها یا فرم‌های ارزشیابی ساختارمند 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ارزشیابی مستقیم و مشاهده منظم توسط اساتید به جای ارزشیابی توسط نمره امتحانات کتبی ▪ استفاده از آزمون‌های کتبی تنها برای تعیین سطح دانش و سواد تحصیلی دانشجویان ▪ جهت تعیین روش ارزشیابی صحیح برای هر کدام از دانشجویان ▪ ارزشیابی توسط وزارت آموزش فرانسه ▪ تحلیل تکالیف درسی ▪ آزمون کتبی ▪ آزمون شفاهی ▪ آزمون عملی 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ارزشیابی نمره قبولی در امتحانات کتبی طی ترم تحصیلی ▪ ارزشیابی مستقیم توسط اساتید
ب) معیارها		
ژاپن	فرانسه	ایران
<ul style="list-style-type: none"> ▪ سطح خود اندیشی دانشجویان ▪ بازتاب گروهی فعالیت دانشجویان ▪ قدرت تجسم و تصویری‌سازی دانشجویان ▪ توانایی تحلیل تکالیف درسی ▪ توانایی مدیریت کلاس درس و ارائه دروس به صورت انتخابی توسط خود دانشجویان 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ سطح عملکرد تحصیلی دانشجویان ▪ آزمون‌های ارزشیابی توسط اساتید ▪ میزان مشارکت دانشجویان و فعالیت وی ▪ تأکید بر عملکرد عملی و سطح موفقیت فعالیت‌های عملی دانشجویان ▪ انگیزه و کارایی تحصیلی دانشجویان ▪ میزان علاقه به رشته تحصیلی ▪ میزان علاقه به استاد 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ کسب نمره قبولی در امتحانات طی ترم تحصیلی ▪ کسب نمره فعالیت کلاسی و میزان مشارکت در کلاس

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج تحقیق نشان داد نظام آموزش عالی در کشور به منظور ارتقای کیفیت عملکرد آموزشی خود، لازم است در روش‌ها و رویکردهای سنتی در زمینه ارزشیابی هیئت‌علمی و ارزشیابی دانشجویی تجدید نظر نماید و با الگوبرداری صحیح از رویکردهای

^۱ Formative

^۲ Portfolio (personal record of learning)

سایر کشورهایی که در این زمینه سرآمد هستند مانند کشورهای فرانسه و ژاپن، اقدام به نوسازی نظام ارزشیابی هیئت‌علمی و ارزشیابی دانشجویی گردد و مهمتر از همه اینکه نظارت دائمی، مستقیم و مجدانه‌ای بر اجرای اقدامات داشته باشند. همچنین با توجه به نتایجی که با روش مطالعات تطبیقی در بررسی ارزشیابی هیئت‌علمی و ارزشیابی دانشجویی در کشورهای ایران، فرانسه و ژاپن به دست آمد می‌توان گفت در سیستم آموزش عالی کشور ایران، هنوز از روش‌های سنتی و تکیه بر نمرات امتحانات کتبی در ارزشیابی دانشجویی می‌باشد در حالیکه در کشورهای مذکور انگیزه و کارایی تحصیلی دانشجویان، میزان علاقه به رشته تحصیلی، بازتاب گروهی و توانایی تحلیل تکالیف از معیارهای مورد ارزشیابی دانشجویی می‌باشد. همچنین در بحث ارزشیابی اساتید نیز تکیه بر نرخ قبولی دانشجویان در امتحانات پایان‌ترم و یا سابقه علمی و پژوهشی اساتید است در حالی که در کشورهای مذکور سطح و کیفیت منابع استفاده شده برای تدریس، ارائه‌ی متنوع دروس با استفاده از تکنولوژی‌های روز، میزان افزایش سطح انگیزه دانشجویان در یادگیری، میزان موفقیت در دستیابی به اهداف آموزشی معیار ارزشیابی هیئت‌علمی می‌باشد. همچنین چنانچه برخی از روش‌های متداول سنتی حتی اگر در سیستم‌های آموزش عالی کشورهایی مانند فرانسه و ژاپن منسوخ نشده باشد، در قالب رویکردهای جدیدتر و موفق‌تری به ارزشیابی اساتید و دانشجویان می‌پردازند و نقش خود اعضای هیئت‌علمی و دانشجویان در فرایند ارزشیابی بسیار پررنگ‌تر است در صورتی که به‌ندرت در دانشگاه‌های کشور شاهد چنین رویکردی هستیم؛ بنابراین الگوبرداری از رویکردها و معیارهای ارزشیابی در سیستم‌های آموزش عالی کشورهایی مانند فرانسه و ژاپن می‌تواند در این زمینه بسیار اثربخش باشد. بر این اساس، پیشنهادات زیر بر اساس یافته‌های تحقیق، ارائه می‌شود:

- نظارت نهادی بر کلاس‌های درسی اساتید با استفاده از فناوری‌های نوین ارتباطی و الکترونیکی
- ارزشیابی بر اساس استانداردها و رویکردهای نو در ارزشیابی هیئت‌علمی و ارزشیابی دانشجویی
- ارزشیابی مداوم برنامه‌های اساتید برای میزان و نحوه استفاده از فناوری‌های نوین در تدریس
- ضبط دیداری - شنیداری کلیه فعالیت‌های کلاس درس جهت ارزشیابی عملکرد اساتید و دانشجویان در کلاس درس
- ارزشیابی‌های تکوینی جهت بهبود شیوه تدریس و اطمینان از رعایت الگوی دولتی تدریس اساتید دانشگاهی
- توجه بیشتر به سطح انگیزه دانشجویان در یادگیری، افزایش سطح درگیری دانشجویان در فرایند آموزش، مهارت‌های ارتباطی، عملکرد عملی و سطح موفقیت فعالیت‌های عملی دانشجویان، توانایی تحلیل تکالیف درسی و ...
- ارزشیابی مستقیم و مشاهده منظم توسط اساتید به جای ارزشیابی توسط نمره امتحانات کتبی.

منابع

۱. آقازاده، احمد (۱۳۹۳). آموزش و پرورش تطبیقی. تهران: سمت.
۲. برزو، سیدرضا، عشوندی، خدایار، چراغی، فاطمه و مؤید، ملیحه السادات (۱۳۹۵). مقایسه تطبیقی نظام آموزشی و برنامه درسی در دوره دکتری پرستاری ایران و مدرسه پرستاری جان هاپکینز، دومانهنامه علمی پژوهشی راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، دوره ۹، شماره ۳، ۱۹۵-۱۰۳.
۳. جمشیدی، شکوفه، بقایی، فهیمه، عبدالصمدی، حمیدرضا، فردمال، جواد، سلطانیان، علیرضا، احمدیانی، عرفان (۱۳۹۲). بررسی نظرات اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی همدان در مورد ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان در سال تحصیلی ۹۰-۹۱. پژوهش در آموزش علوم پزشکی، ۵ (۲): ۳۹-۴۵.
۴. ستاری آرانی، شفیع، پهلوان زاده، الهام و یزدخواستی، علی (۱۳۹۸). بررسی تطبیقی نظام آموزشی ایران و فنلاند با تاکید بر (محتوا و روشهای تدریس) در مقطع ابتدایی، پنجمین کنفرانس بین المللی پژوهش در روانشناسی، مشاوره و علوم تربیتی.
۵. شریفیان، سکینه، امینی، بتول، گوهری نژاد، سلیمه، گندمکار، رقیه (۱۳۹۳). تبیین درک دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تهران از فرایند ارزشیابی استاد: انتظارات، چالش ها، راهکارها، نشریه گام های توسعه در آموزش پزشکی (پیاپی ۲۵)، پاییز ۱۳۹۳ شماره ۳، صص ۸۷-۹۹.
۶. شکورنیا، عبدالحسین و عصاره زادگان، محمدعلی (۱۳۹۰). مقایسه نمرات ارزشیابی دانشجویی اعضای هیئت علمی براساس نگرش آنها نسبت به ارزشیابی، فصل نامه راهبردهای آموزش دوره ۴، شماره ۴، صص ۱۹۵-۲۰۱.
۷. عظیمی، محمد، و شیخی، موریس (۱۳۹۸). واکاوی راهبردهای تدریس و ارزشیابی درس کارورزی از دیدگاه اساتید و دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان، نشریه مجله پژوهش و مطالعات علوم اسلامی اسفند ۱۳۹۸ شماره ۸، صص ۳۸-۴۹.
۸. قاسمی، اسماعیل و صدیقیان، مهدی (۱۳۹۵). بررسی تطبیقی نظام آموزش عالی ایران و انگلستان، فصلنامه پیام فرهیختگان (علوم تربیتی)، سال اول، شماره ۱، صص: ۵۴-۸۵.
۹. فنواتی، فرید، جعفریگی، مریم و خمیسی، فاطمه (۱۳۹۷). بررسی تطبیقی آموزش و پرورش در ایران و فرانسه، هفتمین همایش علمی پژوهشی علوم تربیتی و روانشناسی، آسیب های اجتماعی و فرهنگی ایران، تهران.
۱۰. کلباسی، افسانه، نصر، احمدرضا، خروشی، پوران، اطهری، زینب السادات (۱۳۹۴). بررسی مولفه های ارزشیابی واحد درسی و اجرای موردی آن توسط دانشجو معلمان مرکز شهیدرجایی دانشگاه فرهنگیان اصفهان، نشریه پژوهش در برنامه ریزی درسی بهار ۱۳۹۴ شماره ۴۴، صص ۷۶-۸۹.
۱۱. محمدلو، اکرم و نعمتی، لیلا (۱۳۹۵). بررسی تطبیقی نظام آموزشی ایران و ژاپن در دوره ی پیشدبستانی و ابتدایی، اولین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در حوزه علوم تربیتی و روانشناسی و مطالعات اجتماعی ایران.
۱۲. مهدوی، سکینه، زارع، سودابه، نعیمی، نیره (۱۳۹۳). مقایسه ارزشیابی عملکرد آموزشی اعضای هیئت علمی توسط دانشجویان با خودارزیابی آن ها. پژوهش در آموزش علوم پزشکی، ۶ (۲): ۵۱-۵۸.
۱۳. نوازش، سیامک (۱۳۸۹). بررسی تحلیلی و تطبیقی نظام ارزشیابی تحصیلی در مقطع ابتدایی در کشورهای ایران، هندوستان و انگلستان جهت ارائه الگوی مناسب، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.
۱۴. وثیق، امین اله، احمدی، اسداله، شیخی، سعید (۱۳۹۵). ارزشیابی اساتید دانشگاههای علوم پزشکی، نشریه مطالعات آموزشی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ارتش، سال پنجم، شماره دوم، صص ۴۵-۵۵.
15. Abdelaziz, Wessam, Najat El Geberi, Rachal et al. (2016). Case Studies of Teacher Evaluation Systems around the World, Working Paper 2, College of Education and Human Development, Western Michigan University.

16. Borch, I., Sandvoll, R. and Risør, T. (2020). Discrepancies in purposes of student course evaluations: what does it mean to be “satisfied”? *Educ Asse Eval Acc* 32, 83–102.
17. Chevaillier, T. (2013). Evaluation in French Higher Education: history, policy and debates. *Scuola democratica*, 4 (2), 619–627.
18. Durdas, A. (2017). Education development trends of adults in France: modernity and prospects. *Pedagogical process: theory and practice*, 2, 11–16.
19. Durdas, A. (2018). The system of higher education quality evaluation in France: history and modernity. *Pedagogical Sciences*, Issue no 3-4, 139-144.
20. Hayashi, Toru (2020). A new approach to the assessment of learning outcomes in Japanese Universities, SRHE, The Society for Research into Higher Education, Yamaguchi University.
21. Hornstein, Henry A. (2017). Student evaluations of teaching are an inadequate assessment tool for evaluating faculty performance, *Cogent Education*, 4:1, 1304016.
22. Kuramoto, Naoki and Koizumi, Rie (2018). Current issues in large-scale educational assessment in Japan: focus on national assessment of academic ability and university entrance examinations, *Journal of Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, Volume 25, Issue 4. pp: 415-433.
23. Mami, Ana Yamaguchi and Tsukahara, Shuichi (2016). Quality assurance and evaluation system in Japanese higher education, *Campinas*) vol.21 no.1, pp. 71-87.
24. Paradeise C., Reale E., Goastellec G. (2009). A Comparative Approach to Higher Education Reforms in Western European Countries. In: Paradeise C., Reale E., Bleiklie I., Ferlie E. (eds) *University Governance. Higher Education Dynamics*, vol 25. Springer, Dordrecht. https://doi.org/10.1007/978-1-4020-9515-3_9.
25. Sayac, Nathalie (2018). French Primary Teachers’ Assessment Practices: Nature and Complexity of Assessment Tasks, In: *Classroom Assessment in Mathematics*, Paris Diderot University (pp.159-178).
26. Shimojima, Yasuko and Arimoto, Masahiro (2017). Assessment for learning practices in Japan: Three steps forward, two steps back, *Assessment Matters*, 11, 31-52.
27. Takiguchi, Yoshiharu, Kunizo, Arai, Ichiro, Ieiri, Etsuko, Uejima, Kazumasa, Hirata (2012). Development of evaluation methods for student performance in National Universities: formative assessment and portfolio, *PubMed*, 132(3):365-8.
28. Zaker Salahi, Gholamreza and Keykha, Ahmad (2019). A Comparative Study in Higher Education Goals of Certain Countries, *Iranian Journal of Comparative Education*, 2019, 2(3), 346-361.
29. Zhang, Fuhui, Christian, Schunn, Wentao, Li and Miyin Long (2020). Changes in the reliability and validity of peer assessment across the college years, *Journal Assessment & Evaluation in Higher Education*, Volume 45, Issue 8, Pages 1073-1087.

A comparative study of faculty evaluation and student evaluation in Iran, France and Japan

Maryam Mostafapour Hosseinabadi ¹, Mahtab Salimi ²

¹ PhD student, Department of Educational Sciences, Faculty of Psychology, Islamic Azad University, Karaj Branch, Karaj, Iran

² Associate Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Psychology, Islamic Azad University, Karaj Branch, Karaj, Iran

Abstract

In the current research, a comparative evaluation of professors and students of Iran, France and Japan has been done. The research method in the present study is descriptive and based on the method of comparative studies in education based on George Brady's point of view. Based on this, the collected data were analyzed in four stages including description stage, interpretation stage, neighborhood stage and comparison stage. In order to collect the information needed for the research, an extensive search including English and Farsi language studies was conducted from ۲۰۰۵ to ۲۰۲۰ and the research results showed that in Iran's higher education system, it is still one of the traditional methods and relying on written exam scores in evaluation. The student, as well as in the discussion of the evaluation of the professor, relies on the success rate of the students in the end-of-semester exams or the scientific and research experience of the professors, even if this is not the method. Obsolete in the higher education system of countries like France and Japan, professors and students are evaluated in the form of newer and more successful approaches. And the role of faculty members and students in the evaluation process is much stronger, while it is less seen in the country's universities. We are an approach. Therefore, modeling the evaluation approaches and criteria in the higher education system of countries like France and Japan can be very effective in this field.

Keywords: comparative study, evaluation of professors, evaluation of students, Iran, France and Japan.
